

UNITÁRIUS ÉLET

XV. ÉVFOLYAM, 2. SZÁM

1961. FEBRUÁR HÓ

ISTEN AKARATA

Majdnem minden vallásfelekezeti felveti a kérdést hittanában vagy kátéjában, hogy mi az emberi élet célja. Több-kevesebb változtatással egyöntetű választ is adnak rá, mondván, hogy az ember életcélja Isten akaratát vagy földi szándékait megismerni, s őt magát tisztelni és szolgálni. Abban különböznek csupán a hívő közösségek, hogy Isten akarataként más és más eszményeket vagy célokat jelölnek meg és tűznek követőik elé. Volt úgy, hogy a rituális szokásoknak írott szabályzatát tekintették kizárólagos kapocsnak Isten felé. Máskor az emberi test sanyargatását hitték az Ő parancsának. Még a keresztény tanítók véleménye is megoszlik ezt illetően; egyesek a hitet, mások a cselekedetet tartották fontosabbnak. Egyházi körökben ma sincs hangsúlyozottan eldöntve a probléma, hogy hívőkké kell-e tenni az embereket — vagy jobbakká.

Ezt a kérdést, valamint azt az óhajt, hogy Isten akaratát megismerje az ember, minden korszakban újra felvetették és újra megfogalmazták. Nekünk, a XX. században élőknek, kiknek élete éppen napjainkban új utakra tért és kik sok mindent másképpen — hiszem, hogy reálisabban — látunk, mint elődeink, szintén égető problémánkká vált és attól függ kereszténységünk jövője, hogy át tudjuk-e értékelni hitbeli tapasztalatainkat, meg tudjuk-e oldani azokat az alapkérdéseket, melyek nélkül nincs a modern emberek számára semmi mondanivalója a hitnek és vallásos gondolkodásnak.

Csak látszatra nehéz és bonyolult a feladat, hiszen nyitott kapukat döngötünk, illetve járt ösvényeken haladhatunk a megoldás felé. Jézus félreérthetetlenül utasít: „Nem mind, ki mondja, Uram, Uram, megyen a mennyeknek országába, hanem aki cselekszi is az én mennyei Atyám akaratát.” Ezzel el is dönti a vitát, leszögezve, hogy Isten előtt nem a hitvallás a döntő, hanem a jószándékú cselekvés. Unitárius elődeink és a szabadelvű gondolat hívő harcosai ezt a felfogást hirdették évszázadokon át. De mivel nem mindenkinek jelentenek ők tekintélyt, ma újra felvetődik a kiinduló kérdés. Úgy érezzük, így sem nehéz feleletet adni rá, hiszen olyan nagytekintélyű elmék is foglalkoznak vele, mint a közismert filozófus, Kant. Őt viszont napjainkban bátran idézhetjük e tárgyban, mert megítélésünk szerint, a mai ember sok tekintetben az ő felfogását vallja. Ez a kétszáz év előtti nagy hatású filozófus vallási kérdésekben annyira modernnek és élethűnek tűnik, hogy bárki elfogadhatja őt tanítójaként.

Ő azt mondja filozófiai munkáiban, hogy Isten szándéka és akarata csakis morális lehet és nem dogmatikus, mert az utóbbi feltételez egy kinyilatkoztatást, mely nem biztos, hogy mindenhova el tud terjedni, tehát nem tud egyetemessé válni, pedig a hit s abból folyóan a felvetett kérdés kétségtelenül általános.

A kultikus vallásos cselekedeteknek, szerinte, szintén nincs morális értékük, mert többnyire a félelem vagy a reménység ösztönzi azokat.

Mi, mai emberek is — azok is, kik nem foglalkoznak teológiai kérdésekkel — úgy látjuk, hogy nincs olyan vallásos vagy egyházi eszköz, mely felmenthetne

a becsületes életmód követésére irányuló legnagyobb gondosság alól. Ne ámítsuk magunkat: Istennek nem a mi tiszteletünkre és dicséretünkre van szüksége. A vallásnak sem lehet ez kizárólagos célja. Emlékezzünk az újtestamentumi Jakab levelének egy ide vonatkozó részére: „Tiszta és szeplő nélkül való istentisztelet az Isten és Atya előtt ez: meglátogatni az özvegyeket és árvákat az ők nyomorúságukban...” Vagyis az emberbaráti érzés és jócselekedet mindennél szentebb.

Nem könnyű meggyőzni a hívő embereket arról, hogy törekedni a jóra és becsületesre — ez az egész, amit Isten az emberektől követel. A hívő lélek természetéhez tartozik, hogy Istennek szolgálni akar s a jobbik eset az, ha emberi, morális kötelességeit tekintené úgy, hogy azokat Isten számára teljesítené, ill. az Ő parancsoként gyakorolná életében. Idézzük Jézusnak, az ún. kettős-parancsát: „Szeresd a Te Uradat, Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből és szeresd felebarátodat, mint önmagadat. E két parancsoktól függ az egész törvény és a próféták.” (Mt. 22, 37–39.) Ime a Mester sem teológiát követel barátaitól. Az élet célját ő is a cselekedetekben megnyilatkozó szeretetben jelöli meg. Szerinte Izrael egész törvénygyűjteménye és a prófétai tanítások e kettős parancsban bennefoglaltatnak. Az újabbkori filozófusok és moralisták is megegyeznek ebben és a Názáretit igazolják. A kanti morális vallásnak is ez az alapelve: törekednünk kell, hogy jobb emberré váljunk és velünk született kincsünket (a jóra való hajlamot) ne ássuk el. Téves az a maradi egyházas felfogás, mely szerint az nevezhető jámbor embernek, ki a templomi és istentiszteleti formákat maradéktalanul gyakorolja. Nem lehet elfogadható módja az istenkeresésnek a sokszor meg sem érthető dolgok és fogalmak gépies utánmondása (melyet, mint már említettük, bárki megtehet, ha még oly gonosz is az ő lelkében).

Mind általánosabbá lesz napjainkban az a nézet, hogy a puszta kultusz vallásának vége kell, hogy legyen s ehelyett a lélekben és az erkölcsi érzelmek igazságán alapuló vallásnak kell a helyébe lépnie. Meg kell találnunk az új formát kereszténységünk számára, mégpedig nem holnap, hanem még ma. Felül kell vizsgálnunk erkölcsi és vallási értéktételeinket, hogy az új kor új emberének is elfogadhatók legyenek azok. Hisszük, hogy ebben a nagy munkában nekünk, unitáriusoknak megkülönböztetett feladatunk és szerepünk lesz. Be kell végre látnia mindenkinek, hogy semmilyen történetileg kialakult vallás nem szükségszerű kötelesség és nem tartozik feltétlenül az üdvösséghez. Csak az egyén morális érzületén alapuló hitnek van létjogosultsága, melynek viszont az egyházi forma csak eszköze és nem célja.

A morális vallás nem kis mértékben az értelem szülötte, de hangsúlyozzuk, hogy mikor erről beszélünk, nem egy rideg „észvallásra” gondolunk. Meggyőződésünk azonban, hogy az ész, az értelem a vallás dolgában sem mellőzhető, mert éppen hitbeli kérdésekben a képzelet és az érzelem könnyen szertelenné válik. Ezért kellene az ész határt szabó fogalmai az érzékfeletti dolgokban.

Ugyancsak Kant mondja, hogy az a hit, mely sötétte tesz — hamis. A hit tárgya lehet ideál, de nem lehet idol, vagyis bálvány. Ugyanígy a pusztán történetileg hagyományozott tételekbe vetett hit is halott. Lehet cáfolni a bölcselő álláspontját, de igen figyelemre méltó az a megállapítása is, hogy még maga az evangélium sem lehet hitünk alapja — hanem csak bizonyítéka lelklismeretünk meggyőződésének.

A papság is, miután belátta, hogy társadalmi helyzetét illetően tanítóosztály és nem uralkodó osztály — törekedjék teljes erejével arra, hogy akik hallgatják őket, ne annyira „hívők” hanem jobbak és emberségebbek legyenek.

Ez az Isten akarata és szándéka az emberiséggel szemben.

b. j.

Szervét Mihály emlékezete

(Születésének 450-ik évfordulóján)

A XVI. század vallásos reformációjának egyik legmarkánsabb egyénisége Szervét Mihály. A ő nevéhez fűződik az unitarizmus szellemi alapjainak lerakása. 1511-ben született, s így 1961-ben ünnepeljük születésének 450-ik évfordulóját.

Alkalmat ad ez az évforduló arra, hogy — a tavalyi Dávid Ferenc emlékéhez hasonlóan — életének és életművének legkiemelkedőbb mozzanatait újra felidézzük magunkban, tanulságul és okulásul mai életünk számára. Szervét Mihálytól ugyanis nagyon sokat lehet tanulni, s az a 42 esztendő, amennyire földi élete terjed, okulásul szolgálhat minden idők emberének. Megtanulhatjuk tőle a vallásos és tudományos igazságok egytestvér voltát; azt, hogy egy és ugyanazon emberben a vallásos kedély és a tudományos megismerésre való törekvés jó egyetértésben élhetnek, ha ez a vallásos kedély az ember szolgálatában áll, s ez akkor következik be, ha Isten örökké tartó kijelentésének hordozója és megértője tud lenni valaki. És okulhatunk, midőn számbavesszük emberségét, mindvégig következetes magatartását, az igazság megismeréséért folytatott lankadatlan küzdelmét. Annál is inkább tanulhatunk tőle és okulhatunk általános emberi magatartását tekintve, mert olyan ember volt, akire mindig fel lehet nézni. Meglátott olyan dolgokat, amiket mások nem láttak meg, mivel átfogó szellem volt s így nemcsak a részletekre tudott pillantást vetni, hanem az egészre is. Nagy és boldogítóan komoly dolog volt számára a kereszténység mibenléte, a keresztény hit lényege, az ember kiléte, Jézus küldetésének helyes megértése, Isten mindenekre kiterjedő hatalma és gondviselése, általánosságban a hit és a szeretet, valamint e kettőnek édesgyermek: a tett maga; mégpedig a morális ember jócselekedete. S mivel szemléletmódjában rendkívül fontos helyet foglaltak el ezek a problémák, legfőbb művének, a Christianismi Restitutio-nak — A kereszténység helyreállításának — az előszavában már utal ezekre:

„Az ajtó már nyitva — írja —, úgyhogy csak be kell rajta lépni, hogy aztán hamarosan mindent jól meg tudjunk érteni. A keresztény hithez vezető utat kell tehát újra feltárnunk, mert ha egyszer ráléptünk erre az útra, valamennyi cselekedetünket mindig jó végre fogjuk vinni. Ezideig ugyanis a dolgok helyes megértésének igen kevés nyomával találkozunk. Ki ne siratná az olyan végzetes elvesztését a kereszténységnek, hogy mi mindig csak állítjuk, hogy keresztények vagyunk, holott sem a keresztény hitet nem ismerjük, sem nem cselekszünk annak megfelelően. Nemcsak a hit területén érvényesülnek már régóta a tévedések, hanem a szeretetben is, és a tettek mezején is, tehát magukban a művekben. Továbbá... nem érti a világ Istenországát és nem ismeri a megigazulás fontosságát. De ha egyszer megvetettük a keresztény hitnek a fundamentumát, akkor a többinek a magyarázata nem fog nehézséget okozni. Én... ezt akarom előadni...”

Aki így ír, mint főművének előszavából vett idézetből is olvashattuk a fentiekben, az valóban átfogó elme volt, az egészre tekintő, a dolgok gyökeréig, geneziséig hatoló lélek, s izig-vérig hívő ember, Jézus hűséges tanítványa, példaadásának következetes megvalósítója — illik tehát, hogy ezen a 450-ik évfordulóján az ő születésének, emlékezzünk reá, tanuljunk tőle és okuljunk belőle.

A szó szűkebb jelentése szerinti életútja is olyan, amely csak a keveseknek osztályrésze. Spanyolországban született és töltötte gyermekkorát, Franciaországban élt s ez volt második hazája, Olaszországban, Svájcban és Németországban vendégeskedett hosszabb-rövidebb ideig. Egy kis katalán falucskában, Villanueva-ban született, a navarrai Tudelá-ban gyermekeskedett, Saragosában kezdett hozzá komolyabb formában a tanulmányaihoz. A franciaországi Toulouse-ban jogot tanul, Párizsban földrajzot, csillagászatot, matematikát és orvostudományt. Jelen van Bolognában 1529-ben V. Károly német-római császár megkoronázásán s részt vesz tanítója és principálisa — J. Quintana — kíséretében a híres augsburgi országgyűlésen. Majd Baselben találjuk, hol fontos feladatának tekinti e város reformátorának megtérítését s miután e szándéka nem jár sikerrel, átmegy Strassbourgba, hogy a maga pártjára vonja az ottani hitújítás vezetőit. Bárhol fordul meg, mindenütt széles hullámokat vet nagyigényű szelleme s mindenkit meg akar tanítani az igazságra és meg akar téríteni tévelygéseiből. Szent meggyőződéssel vallja ugyanis, hogy ő maga ismeri az igazságot s teszi ezt különösen ama híres toulouse-i elménye után, mely egész mivoltát megragadta, a keresztény hit szolgálatára Jézus mellé állította; Szent Mihály harcostársának nevezte magát. Meggyőződésének útjában nem ismert akadályt. Mindenütt bátran és fenntartás nélkül beszélt; olyan bátran és magabiztosan, hogy hallgatói és ismerői hamarosan két táborra oszlottak: feltétlen híveinek és féktelen ellenfeleinek a táborára. A legtöbb helyről éppen ezért menekülnie kellett, végül még nevét is álnévvel kellett felcserélnie, hogy megmentse életét. Villanova Mihály név alatt Lyonban (Dél-Franciaország) húzódik meg egy időre, ahol nyomdai munkával keresi kenyerét s értékes könyvek kiadásával teszi emlékezetessé nevét, majd ugyancsak a dél-franciaországi Charlieu-ban, illetve Vienneben működik mint kitűnő orvos. Az 1542-es nagy járvány idején olyan derekasan viselkedik és olyan eredményesen végzi orvosi munkáját, hogy országos hírnévre tesz szert, nemkülönben az emésztésről írott értekezésével, mely rövid idő alatt 5 kiadást ért meg. Bármivel foglalkozott azonban, sohasem lett hűtlen a vallás nagy dolgaihoz, a Bibliához, a teológiai tudományokhoz, ahhoz a nagy keresztény misszióhoz, amely rendkívüli mértékben meghatározta életét s bizonyos értelemben determinálta tevékenységét — ez a determináltság azonban egyben azt jelentette, hogy végső fokon egyetlen nagy ügyre, a kereszténység helyreállítására tette fel, illetve áldozta életét.

További jellemzésére idézem R. H. Bainton „Szervét Mihály eretnek és mártír” című, 1953-ban megjelent francia nyelvű könyvének egy idevágó részét: „Szervét Mihálynak az a különös szerencsétlensége volt, hogy kétszer égették meg. Egyszer in effigie a katolikusok, egyszer pedig elevenen a protestánsok!... Megtestesíti a renaissance szellemét és a reformáció balszárnyát... Kutatásainak mélysége és változatossága a renaissance igazi uomo universale típusát adja: orvos, geográfus, bölcsész és teológus.”

Eletének és tevékenységének részletesebb vázolására lapunk következő számaiban szeretnék rátérni.

Bencez Márton

GYÜLEKEZETI IMÁDSÁG

Lelkünknek áldott Atyja, kegyelmes Isten! Imádatodnak csendességében hadd érezzük át bizonyosabban a Te közelségedet, aki néha olyankor vagy legközelebb hozzánk, amikor úgy érezzük, hogy elhagytál bennünket. A mindennapi élet fáradozása és törődése csak kevés időt enged arra, hogy Reád gondoljunk. De ennek a szent helynek a csendje azt hirdeti most nekünk, hogy még ha mi megfedekezünk is Rólad, Te sohasem feledkezel meg rólunk. Talán hanyagokká és felületessékké lettünk az élet mindennapiságában. Lelkünkben fénylő világosságodat talán nem figyeltük, vagy nem bízunk már benne. De most idebenn, hadd találjunk meg újra Téged, hogy gondolataink ismét imádattelegessé legyenek, hogy aztán munkánk újra megteljen szentséggel.

Áraszd ki öntudatunkba csodálatos közelségednek bizonyosságát. Gyöngeségünk előtt tárd fel a Te hatalmat és kegyelmedet. Ragyogj reánk mindeneket átható lelkednek világosságával, hogy láthassuk igazi valóinkat, mint a Te lelkekből lelkedzett gyermekeidet, akiket természetük és szeretetük odakapcsol a Te lényedhez. És e látásnak fényénél hadd oszoljon szét a lelkünkben minden félelem és mi érezzük magunkban isteni erők lüktetését.

Segíts, hogy e helyről magunkkal vihezzük azt a békét és erőt, melyet itt nyerünk a Veled való együttléttel, hogy odakint felderíthessük a szomorúságot és gazdagíthassuk a boldogságot. Hadd vigyünk magunkkal mindennapi feladataink közé több igazságérzetet, még nagyobb munkakedvet Országod építésére. Töltsd hát be mindnyájunkat jelenléteddel. Csendesíts el bennünk minden indulatot. Szégyeníts meg bennünk minden kétséget. Erősíts meg életednek reánk való kiáradását. Hadd legyen Benned a gyöngye erővel teljes és az erősnek is hadd újuljon meg ereje. Alakíts át minket újjászülötő hatalmadnak erejével, hogy az életet dicsőségesen szépnek láthassuk és azt valóban széppé is tehesd. Add, hogy ne legyünk szomorúak, vagy leverték, vagy kedvetlenek, vagy elkeseredettek. Adj új lelket belénk, szebbet, jobbat, erősebbet és örvendezőbbet. Gyűjtsd fel bennünk az égi buzdóság lángját, hogy öröm legyen nekünk Éretted dolgozni és erősség legyen nekünk Benned megpihenni. Tapadjon életünk a Te életedhez, hogy mint egykor Krisztus, Tebenned mi is győzelmet nyerhessünk bűneink felett.

Amen.

Pethő István
püspöki helynök

Unitárius csillagok

Összegyűjtött tanulmányait, cikkeket foglalta kötetbe Ortutay Gyula „Írók, népek, századok” c. munkájában, amely a Magvető Könyvkiadó gondozásában a múlt év utolsó szakaszában látott napvilágot. Az értékes mű javarészen a magyar néprajz történetének haladó vonásait tárja olvasói elé a magyar folklór, néprajzi kutatás legkiemelkedőbb képviselőinek tömör színekkel megrajzolt arcképein keresztül. Szerző munkáját szeretett városának, Szegednek és a szegedi fiataloknak ajánlotta. Bevezető tanulmányát is Szeged helytörténeti és szellemi sajátosságainak ismertetésének szenteli. Jóllehet témáját a tudós tárgyilagosságával, az avatott írói toll művészi megjelenítő erejével állítja olvasói elé, a kutató hűvös módszerességén keresztül is alig palástolható módon ki-kicsap a „tiszaparti Athén” iránt érzett mélyes vonzalmának megkapó lírai heve. Színes, melegsavú mondanivalói itt-ott már-már a költői szárnyalás magasba sodró lendületével hatnak.

Bennünket, unitáriusokat a jeles mű főleg azért érdekel és különös büszkeséggel azért tölthet el, mert Ortutay könyvében a magyar múlt, a magyar szellemi élet értékeinek kimagasló rendjében a Tessedik Sámuel, Berzeviczy Gergely, a két Hunfalvy stb. között unitárius egyháztörténelmünk két olyan kiemelkedő alakja is helyet kapott, mint Kriza János és Orbán Balázs.

Ortutay rendkívül meleg hangon jellemzi és értékeli Kriza János népdalgyűjtő munkásságát. Megállapítja, hogy neki köszönhetjük a székely népköltészet múlt századi megmentését, aki nélkül Arany János és Gyulai Pál és mások tanúsága szerint irodalmunk s néprajzunk kimondhatatlanul szegényebb lenne. A részvét meleg hangú húrjait pendíti meg a szerző, amikor beszámol arról a hideg közönytől, amely Krizának a „Vadrózsák” első kiadására közrebocsátott gyűjtőívét 1842-ben fogadja: „Hosszú évekig kell várakoznia, a tiszteletesebből püspök lesz, mire munkája megjelenhet”. Részletesen foglalkozik Ortutay Kriza berlini útjával, s rámutat arra, hogy Krizát minden biztonnal Herder szellemi hatása vezeti a népköltészet értékelése felé. Kiemeli szerző azt a fáradhatatlan buzdóságot, amellyel Gyulai Pál sarkallta Krizát népdalgyűjtésének kiadására, s Mikó Imrének, „Erdély Széchenyijé”-nek áldozatos anyagi segítségét, amellyel a „Vadrózsák” kiadását lehetővé tette. „A gyűjteményt országos lelkesedés fogadta, valósággal nemzeti ügy lett belőle”, állapítja meg a szerző. De az akkori irodalmi viszonyokat jellemelve, irónikus hangon fűzi hozzá: „Bár lelkesé-

dés és könyvvásárlás nem jelentett egyet”. Kriza egyik legnagyobb értékének Ortutay azt tartja, hogy gyűjteménye az első modern szempontú népköltészeti kiadvány.

A másik unitárius csillag, akinek a magyar múlt szellemi csillagrendszerében jelentős helyet jelöl ki a szerző: Orbán Balázs, a Székelyföld rajongó szerelmese, akinek a „Székelyföld leírása” című hatkötetes munkáját köszönhetjük. Ezt a művet, amely a Székelyföld valóságos enciklopédiája, Jókai is hét legkedvesebb olvasmányára közé sorozta. E hatalmas munka néprajzi jelentősége mellett kiemeli Ortutay a mű nemzetpolitikai fontosságát is, amit abban jelöl meg, hogy Orbán Balázs a legelső között van, aki bátran hangot ad annak a felfogásának, hogy a „magyaroknak, szászoknak s románoknak össze kell tartaniok népi jogaik védelmében — szent szövetségben”. Hangsúlyosan mutat rá szerző arra is, hogy Orbán Balázst felvilágosított humanizmusa élesen szembefordítja minden jezsuitizmussal, klerikalizmussal is. „Utazás Keleten” című hatkötetes munkájának méltatása során kiemeli szerző Orbán Balázs szellemi alkatának a humanista szocializmus eszméit tükröző vonásait, amely hiányzik a nyugati utazók műveiből. Megírja Orbán Balázs Torda városának és környékének monográfiáját is, a „Székelyek származásáról és intézményeiről” szóló székfoglaló értekezése alapján pedig a Tudományos Akadémia tagjai közé iktatja őt. Időközben megízleli az akkori politikai élet keservesen fanyar ízét is. Ezen a téren éri talán életének legnagyobb csalódása. Áldozatos, nemes lelkületére jellemző, hogy vagyonának tekintélyes részét tehetséges székely ifjak nevelésére hagyta, másik részét pedig az akkori Magyarország legpusztítóbb rákfénéjének, a szülőföldjükről kiszivárgó szé-

(Folytatás a 4. oldalon)

KÖZALAPUNK 221 485. számú csekk számlájára dr. Fekete Zoltán 50 Ft-ot adakozott.

SZAMOSI SOÓS VILMOS afiának, a kitűnő szobrászművésznek több értékes alkotása került kiállításra a Szentendrei Kulturális Napok keretében megrendezett képzőművészeti kiállításon. A tárlat egész évben Szentendrén élő tizenhárom művész alkotását mutatja be. Szamosi Soós Vilmosnak Vignali Raffael (bronz), Józán Miklós, Ónarckép és Unokám (mindhárom márvány) c. alkotásai nagy sikert arattak a tárlaton.

kelyek kivándorlásának megakadályozására hagyományozta.

„Az én vallásom vértanúi azok, akik a zsarnokság véres bárdja alatt elhullottak, s azok száma nagy, mert egy időben sem hiányoztak s némeslelkűek, kik az elnyomott emberiség védelmére szót emeltek, kik önfeláldozólag lemondva a világ örömeiről, tevékenységüket áldozták a szabadság nagy vallásának hirdetésére; mert azok száma nagy, kik az erény és jogosság mellett katonáskodnak, szent előharcosai egy jövődől szebb kornak. De azon győzelem napja eljövend a vétekben fetregő zsarnokok minden erőlködése dacára is.”

Ma, amikor szerte a világon hol itt, hol ott lobbannak fel a gyarmattartó hatalmak ellen feszülő népi szabadságvágy olthatatlan gyeptüzei, milyen megrendítő időszerűséggel is áradnak felénk Orbán Baláznak Ortutay idézte drámai zengésű fentj szavai.

Unitárius csillagaink el nem enyésző fénye ím utat mutat az egymást felváltó nemzedékek, s így különösen a mai ember számára is.

UNITARIUS VALLASOS FELORAT közvetít a Petőfi rádió március 12-én. Igét hirdeti: Pethő István püspöki helynök.

TEMPLOMI UNNEPESÉG keretében szentelte fel január 15-én Pethő István püspöki helynök Högyes Endre utcai templomunk korszerűsített orgonáját. Az orgonát, a püspöki helynök kezdeményezésére és példaadására a hívek áldozatkészségéből újította meg Czirmay György és fia orgonakészítő cég. A villanyszereléssel kapcsolatos munkákat Kiss M. Odón rádió- és villanyszerelő mester atyánkfia végezte, mindhárman nagyrészen társadalmi munkában. Az orgona-szentelési ünnepséget, amely alkalomból a templomot zsúfolásig megtöltötték a gyülekezet tagjai, R. Filep Imre ek. főjegyző felemelő imája vezette be. Tinódi: Sless keresztényen lelki jót hallani. Balassi: Bocsdás meg Uristen ifjúságnak vétkét című műveit Török Erzsébet Kossuth-díjas énekművésznő adta elő Kistétényi Melinda a Zeneművészeti Főiskola tanáranak orgonakísérete mellett. A templom közönségére mély hatást tett a nagy művészettel előadott két zenei alkotás. Utó Endre a Zeneművészeti Főiskola operaszakos növendéke Schubert Ave Mária-ját és Litánia-ját tolmácsolta mély átérzéssel. Trajtler Gábor orgonaművész J. S. Bach: G-moll fantázia és fuga című művét, valamint Ceasar Frank: Praeludium és variáció című művét tolmácsolta a tőle megszokott nagy művészettel. Tordai Tiborné atyánkfia áhitatot keltő számot adott elő, Tordai Borbély Pál orgonakíséretével. A „Dávid Ferenc emlékére” című műnek mind szövegét, mint zenéjét az előadó művésznő szerezte. A C. Kovács Iona által írt „Ima” c. verset Tordai Borbély Pál a fia zenésítette meg. Befejezésül Pethő István püspöki helynök ismertette az orgona újjáépítésének történetét, felolvassa az adakozók névsorát, köszönetet mondott a hívek áldozatkészségéért, a szereplő művészek közreműködéséért, valamint az orgona felújítását végző mesterek lelkiismeretes munkájáért. A püspöki helynök néhány megragadó szóval megáldotta az orgonát.

A felemelő templomi ünnepség a Himmusz hangjaival ért véget.

Ünnepély után a gyülekezet tagjai szeretetvendégségen vettek részt.

A HOLLANDIAI REMONSTRANS EGYHÁZ újabbán megküldi egyházi könyvtárunk részére a „Remonstrantse Weekblad” c. hetilapját. A lap 1960. aug. 20. számában megemlékezik arról, hogy a magyar unitáriusok az Arminius emlékévé tiszteletére megküldötték a Remonstrantsok központi könyvtárának H. Grotius ismert nagy művének fordítását, mely első ízben a múlt évben jelent meg magyar nyelven, a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában.

Csupa kacagás a szánk

Mikor jóra fordította az Úr Sion balsorsát, úgy volt, mintha álmodnánk: kacagással áradt szánk, nyelvünkön vig ujjongás.

És szóltak akkor a népek között: „Az Úr cselekedett hatalmasan velük!” Az Úr cselekedett hatalmasan velünk — s mi örvendezünk.

Ó térítsd vissza, Uram, sorsunkat, mint Délvidékre a patakokat! Akik most könnyek közt vetnek, majd ujjongva aratnak: zokogva ballagnak tova vive, hintve a magot, s rikongatva térnek vissza emelvén kévéiket.

126. zsoltár.

Ford.: Kozma Tamás

HÍREK

PAPI BÉKEGYÜLESEN vettek részt nagybudapesti lelkipásztoraink február 7-én a Hazafias Népfrent Budapesti Bizottságának rendezésében. Dr. Gyalmos János, a Fővárosi Tanács VB. elnökhelyettese tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást: Szocialista államunk kultúrpolitikájáról.

NYUGDÍJALAPUNK 221.374. sz. csekk-számlájára az alábbi atyánkfial adakoztak: Dr. Gálffy Zoltán 100 Ft, dr. Salacz Aladárné 5 Ft, Borszéki Ákosné 20 Ft, Kalik István 8 Ft, Pálffy Gyula 10 Ft, Lodovics Imréné 30 Ft, Laczkovszky András 8 Ft, Hegedűs Lajos 10 Ft, dr. Papp Adám 20 Ft, Gálffy Kálmán 20 Ft, dr. Voith Józsefné 20 Ft, Gyerő Dávid 10 Ft, dr. Pálffy Miklós 10 Ft, Hoilósy Filep Istvánné 5 Ft.

HÖGYES ENDRE utcai templomunk orgonájának újjáépítésére befolyt újabb adományok: Józsa Gyula 50 Ft, Hadnagy Róza 20 Ft, dr. Pálffy Miklós 10 Ft, Gyerő Dávid 10 Ft, id. Pethő István 60 Ft, Gálffy Kálmán 10 Ft, Borbély Pál 30 Ft, Buksa Attila 20 Ft, Hosszú Kálmán 10 Ft, dr. Tóth Sándorné 50 Ft, özv. Csáka Jánosné 10 Ft, Csáka Dezső 10 Ft, özv. Bodor Andrásné 10 Ft, dr. Simándi Zsigmond 20 Ft, özv. Kiss Lajosné elhalt férje emlékére 100 Ft, Miklós Károly 10 Ft, Varga Iona (Budapest) 30 Ft, Nyúzó Gyuláné 20 Ft, Szalay Lajosné 10 Ft, Szegedi Mártonné 30 Ft, Medvei Lajos 10 Ft, id. Nyiredy Géza 10 Ft. A jószívű adakozót szereti az Isten.

FELHÍVJUK KEDVES OLVASÓINK figyelmét, hogy lapunk előfizetési díját az 50.561 számú, Nyugdíjalapunkra szánt adományukat a 221.374 számú, a Közalapra a 221.485 számú csekkre kell befizetni. Félreértések elkerülése céljából kérjük a szíves befizetéseket a fentiek figyelembevételével teljesíteni.

HALOTTAINK: Dr. Lukács Vilmos, Egyházköri Közgyűlésünk érdemes tagja Budapesten meghalt. Egyházunk ügyei iránt melegen érdeklődő, jó tanácsra és áldozathozatalra mindig kész buzgó tagját gyászolja egyházunk eltávozott atyánkfiaiban. Egyházköri Tanácsunk legutóbbi üléséből meglehangú részvételtáviratot intézett mélyen sújtott özvegyéhez. Dr. Fodor Árpád orvos a fia Üllőn 60 éves korában elhunyt. Gyászoló családjá, barátai és hálás volt betegeknek százai kísérték utolsó útjára, a hivatását hűséggel betöltött, mélyen érző emberbarát orvost. A gyászszertartást Pethő István püspöki helynök és Huszti János pestiőrinci lelkipásztor végezte. Dr. Szabadkay József nyug. pénzügyi főtanácsos Hajdúböszörményben meghalt. Fiának szerkesztőségünkhöz intézett leveléből is kitűnik az a ragaszkodó hűség, amellyel elhunyt testvérünk unitárius közösségünkhöz ragaszkodott s

amelynek közös forrása egykori kolozsvári kollégiumunk, elhunyt testvérünk szeretett „Alma Mater”-e volt. Id. Papp József, pestiőrinci egyházközségünk tb. presbitere Kispeszen elhunyt. A Nyikó mellől került fővárosunkba s itteni egyházi életünknek mindig cselekvően résztvevő buzgó tagja volt. A kispesti temetőben helyezték örök nyugalomra, Huszti János lelkipásztor szolgálatával. Gálffy Kálmán a fia Budapesten 60 éves korában váratlanul meghalt. Újévi istentiszteletünkön még jó egészségben részt vett, kedves mosolya, derűs tekintete sejteni sem engedte, hogy utoljára időzött körünkben. Sári Zoltán, Sári Lajos fűzesgyarmati hittestvérünk fia, ifjú életének 25. évében vasút és gépkocsi összeütközéséből származó tragikus baleset áldozata lett. Nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra a fűzesgyarmati temetőben, Kelemen Miklós lelkipásztor szolgálatával.

Özv. Urmóssy Jenőné, Benczúr Elza iparművésznő, világhírű festőművésznő, néhai Benczúr Gyula leánya Budapesten meghalt. 87 évre terjedő áldásos életének utolsó pillanatáig lankadatlan buzgalommal teljes testi és szellemi frissességben alkotta iparművészeti remekait, amelyek a magyar művészi lélek teremtő géniuszának világszerte hírdetőivé váltak. Högyes Endre utcai templomunkban az első világháború unitárius hősi halottainak emléktáblája Benczúr Elza ihletes művészi lelkének alkotása. Ugyancsak nevéhez fűződik a kövendi (Románia) templomunk megnyitási ünnepének művészi restaurálása is. Közvetlenül halála előtt is szeretett egyházára gondolt, amikor eljuttatta hűsvéti úrvacsorai adományát. Reménye sajnos nem teljesedett, a feltámadás ünnepe már nem töltheti körünkben. Közvetlen, kedves egyéniségének emléke, alkotó szellemének hatása örökké élni fog. Megáldása a farkasréti temetőben folyt le széleskörű részvét mellett, dr. Csiki Gábor ny. püspöki helynök szolgálatával. Benczúr Elzán, a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. („Nekem az élet Krisztus és a meghalás nyereség.” Filippi: 1:21.)

Dr. Kozma Jenőné budapesti egyházközségünk hosszú ideig volt gondnokának özvegye Budapesten elhunyt. Szeretetreméltó egyéniségének emlékét kegyelettel őrizzük. Dr. Mátéffy Gézané, budapesti egyházközségünk gondnokának hitvese elhunyt. A megszorodott szívű hátramaradottak gyászában őszinte részvételt osztunk.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.

Felelős szerkesztő és kiadó: Pethő István. Evi előfizetési díj 12 forint.

Budapest, IX., Högyes Endre utca 3. Távb.: 137-186. Csekk-sz.: 50 561.

611430/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest